

et mala, *praedestinat* vero non mala sed bona. « *Praedestinatio* est, quae sine praescientia non potest esse; potest autem esse sine *praedestinatione* *praescientia*. *Praedestinatione* quippe Deus ea *praescivit*, quae fuerat ipse facturus..... *praescire* autem potens est etiam, quae ipse non facit, sicut quaecumque peccata » Aug. de Praed. SS. c. 10. n. 19. et ex eo Fulgentius ad Monim. l. I. c. 29. Dubium igitur solum esse potest, cuiusmodi sit haec actuum bonorum *praedefinitio*.

a) *Praedefinitio* actus boni cum sit absoluta Dei voluntas, ut creatura talem actum eliciat, necessario includit decretum conferendi auxilium, quocum infallibiliter nectatur actus, quem Deus fieri vult. Unde si huiusmodi voluntas Dei absoluta antecedit tum scientiam conditionatorum, quid creatum arbitrium sub quavis conditione et sub quibusvis auxiliis esset electurum, tum visionem electionis ipsius in se; sine dubio in ea *praedefinitione* includitur decretum conferendi auxilium, cuius naturae intrinsecus repugnet, ut actus *praedefinitus* non sequatur. Atqui huiusmodi auxilia determinantia voluntatem *ad actum liberum* nulla dari vel dari posse videntur, quia pugnant cum libertate actus, ut supra declaravimus, quantum ad rem praesentem necessarium erat. Nulli ergo actus liberi etiam supernaturales hac ratione *praedefiniuntur*. Hoc enim sensu *praedefinitio* videretur pari ratione se habere ad actus, qui etiam a libera electione creaturae pendere necessario credendi sunt, ac se habet ad ea omnia, quae a sola efficientia divina pendent. At ss. Patres quando *praedefinitio*nes et προπτεύουσι appellant decreta divina, quibus sola scientia practica simplicis intelligentiae praelucet, distinguunt inter effectus qui a libera creata voluntate non pendent, et qui ab hac pendent; atque illos affirmant, hos negant *praedefiniri*. « Scire oportet, inquit Damascenus, Deum omnia quidem *praescire* sed non omnia *praedefinire*. *Praescit enim*, quae in nostra potestate sunt, sed ea non *praedefinit*; neque enim malum fieri vult, nec rursum virtutivm infert » Fid. orth. II. 30. cf. dial. c. Manich. nn. 78-80; de imag. or. I. n. 10.

b) Quando vero PP. de *praedefinitione* seu *praedestinatione* operum liberorum loquuntur, constanter hanc *praedefinitionem* cum *praescientia* coniungunt, tamquam cum necessario illius fundamento. Unde *praedefinitio* praecedit quidem ipsam actus existentiam, non tamen praecedit omnem tam absolutam quam conditionatam huius existentiae futurae *praescientiam*. Nam « *sicut praescientia* quae non fallitur, inquit s. Anselmus, non *praescit* nisi verum, sicut erit aut necessarium aut spontaneum; ita *praedestinatio*, quae non mutatur, non *praedestinat*, nisi sicut est in *praescientia* » Concord. *praedest.* cum lib. arbit. c. 3. Apud s. Augustinum, qui *praedestinationem* fere semper intelligit *praedefinitionem* actuum nostrorum supernaturalium, ut suo loco demonstrabimus, haec *praedestinatio* seu *praedefinitio* actuum includit velut elementum essentiale *praescientiam*, saltem sub conditione, futurae nostrae cooperationis. « *Praedestinatio*, inquit, sine *praescientia* esse non potest, potest autem esse sine *praedestinatione* *praescientia* » de *Praedest.* SS. c. 10. Ut vero intelligatur, quo modo *praescientia* ad *praedestinationem* bonorum operum in doctrina Augustini se habeat, advertenda sunt quaedam eius principia. Si solum agitur de *praedefinitione* et collatione gratiae *praevenientis*, quâ Deus in nobis operatur sine nobis, nulla sane requiritur praelucens scientia, quid nostrum liberum arbitrium sit acturum, cum nihil ipsum agat. At accepta ea gratia liberum arbitrium potest propria electione vel acceptis viribus gratiae consentire in bonum vel suis viribus dissentire. Quia igitur, si consentit, id agit viribus gratiae, ideo consensus ipse est et dicitur opus Dei; quia autem voluntas creata ipsa libera consentit, profecto et ipsa aliquid agit, quod posset etiam non agere. « Attendat et videat, non ideo tantum istam voluntatem (consensum fidei) divino muneri tribuendam, quia ex libero arbitrio est, quod nobis naturaliter concreatum est; verum etiam, quod visorum suasionibus agit Deus, ut velimus et ut credamus, sive extrinsecus... sive intrinsecus, ubi nemo habet in potestate, quid ei (indeliberate) veniat in mentem; sed consentire vel dissentire propriae voluntatis est (libe-

rae determinationis). His ergo modis quando agit Deus cum anima rationali, ut ei credat..... profecto et ipsum velle credere Deus operatur in homine, et in omnibus misericordia eius praevenit nos; consentire autem vocationi Dei vel ab ea dissentire, sicut dixi, propriae voluntatis est. De spirit. et litt. c. 34. n. 60. Potuit igitur posita suasione, quae solius Dei est; anima quae consensit, etiam dissentire; et vicissim, quae dissensit, potuit consentire. « Si (Esau) voluisset et eucurrisset, Dei adiutorio pervenisset, qui etiam velle et currere vocando praestaret, nisi vocatione contempta reprobis fieret » 1. I. q. 2. 10. ad Simplician.

Ex his manifestum est, quomodo Augustinus intelligat praescientiam Dei, quando ipsum actum nostrum liberum supernaturalem Deus dicitur tamquam opus suum praedestinare *in praescientia*. Praedestinat scilicet Deus vocationem et suasionem, ut loquitur Augustinus, quae tamen non habet rationem *praedestinationis actus nostri liberi*, nisi quatenus Deus cognoscit nos consensuros, si talis vocatio excitans datur (1). Ex hac praescientia praedestinatio, tum quatenus consideratur in singulis actibus liberis, tum quatenus spectatur prae tota serie usque ad terminum vitae, est infallibilis; ita ut plane repugnet, actum qui est praedestinatus ab aeterno, in tempore non consequi; quia repugnat nos non consentire, dum consentimus, et dum Deus consentientes nos videt. Vide Gregor. de Valentia in 1. q. 23. disp. 1. punct. 4. §. 5. Ita igitur « praedestinatio est praescientia et praeparatio beneficiorum Dei, quibus certissime liberantur, quicumque liberantur » Aug. de Dono perseverant. c. 14. Ex his etiam patet, merito Augustinum pluribus in locis indicasse, non maiorem esse difficultatem in concilianda operum nostrorum praedestinatione seu praedefinitione cum libertate arbitrii, quam in concilianda infallibili praescientia Dei cum eadem libertate (de Dono persever. cc. 17. 19. 21. 22; cf. Tricassin. de Praedest. P. I. sect. 4. §. 2.

(1) Per se liquet, hunc consensum, qui cognoscitur futurus si talis gratia donatur, nullam habere rationem meriti, propter quod Deus gratiam conferat, qui error erat Massiliensium.

puncto 6.). Hoc autem quam falsum esset, si praedefinitio omnem praeverteret praescientiam, nemo non videt.

Ceterum hanc esse Patrum sententiam demonstrari etiam potest facili negotio ex testimonii in superiori thesi allatis, in quibus hoc fere solo argumento libertatem actuum nostrorum adversus gentiles et haereticos tuentur; quod veritas existentiae actuum conditio est, cur Deus eos praesciat; adeoque veritas existentiae ratione prior iam supponitur praescientiae, non autem praescientia est causa liberorum actuum; atque ideo a nostra libertate pendere aiunt, ut ad hunc potius quam alium terminum divina praescientia referatur. Quia argumentandi ratione manifesto concedunt, libertatem non posse amplius intelligi, si causa nostrorum actuum et ratio praevisionis divinae ponatur in absoluta praedefinitione et absoluto decreto praecedente omnem praescientiam, quid liberum arbitrium electurum sit vel saltem sub certis conditionibus electurum esset. Cf. Lessium de Praedest. sect. 2. n. 17. Et sane in hac hypothesi nullo modo a libera nostra determinatione pendet absolutum Dei decretum, ut per se patet; decretum vero ipsum, si praescinditur ab omni praescientia, ad actum creatae voluntatis in individuo determinatum referri non potest, nisi quatenus simul decernitur talis Dei operatio in voluntatem, ut sub ea aliis actus voluntatis intrinsecus repugnet. Hoc autem posito voluntas per ipsam operationem Dei ad unum determinatur, et proinde nulla est libertas. « Potentia rationalis se habet ad opposita in his quae ei subsunt, et haec sunt illa, quae per ipsam determinantur; non autem potest in oppositum illorum, quae sunt ei ab alio determinata; et ideo voluntas non potest in oppositum eius, ad quod ex divina impressione determinatur (ut est beatitudo et bonum in communi); potest autem in oppositum eorum, quae ipsa sibi determinat (omnia bona particularia), quorum electio ad ipsam pertinet » S. Th. 4. dist. 49. q. 1. a. 3. sol. 2; cf. 1. 2. q. 12. a. 4.

c) Negamus igitur huiusmodi praedefinitiones liberorum actuum absolute antecedentes omnem praescientiam omnemque scientiam conditionatorum. At vero, assumendo interim

quod [inferius] distinete probabitur, Deum cognoscere infallibiliter, ad quos actus creatura libere sese determinatura esset, si haec aut illa gratiae adiutoria concederentur, facile intelligitur, quomodo praescientia liberorum actuum supernaturalium ad decreta divina se habeat. Dum enim supposita hac *scientia conditionatorum* concipitur Dei decretum concedendi auxilium, sub quo voluntatem creatam consensum praestituram esse Deus cognoscit; hoc ipso *scientia conditionata* quoad hunc actum intelligitur transire in praevisionem actus absolute futuri. At ratio cognoscendi existentiam actus absolute futuri non est in decreto, quatenus eo praedefinitur talis gratia praeveniens ontologite et in se spectata, ut ex dictis constat; sed ratio est, quia praecedit cognitio veritatis, quod haec creata voluntas, si concederetur talis gratia, consensura esset et non dissensura, licet posset utrumlibet. Haec autem veritas non in decreto aliquo antecedente, sed in se ipsa cognoscitur; quia scilicet verum est (prius ratione, quam ullum intelligatur in mente divina decretum actu conferendi gratiam), quod voluntas, si concederetur talis gratia, libere se determinaret per vires gratiae ad consensum; ut autem hoc potius fuerit verum ab aeterno quam oppositum, est ex ipsa libera determinatione creatae voluntatis.

Intelligendus ergo est hic ordo. α) *Veritas possibilitatis*: si tali creaturae liberae concederetur talis gratia praeveniens, illa posset se determinare viribus gratiae acceptis ad actum bonum multiplici modo et gradu (neque enim consensus supernaturalis intelligi potest possibilis nisi sub hypothesi gratiae concedenda), et posset viribus suis naturalibus resistere gratiae et peccare multiplici modo et gradu: *scientia in Deo simplicis intelligentiae omnium hominum possibilium*. β) *Veritas facti hypothetici*: illa creatura inter omnes actus, ad quos se potest determinare, hunc actum bonum viribus talis gratiae, si ea daretur, eligeret: *scientia in Deo media veritatis huius facti hypothetici*. γ) *Voluntas in Deo seu decretum re ipsa conferendi* talem gratiam, quae est praeveniens pro actu primo, et gratia adiuvans pro actu secundo, dum per hanc gratiam et vi-

ribus huius gratiae creatura se determinat ad actum bonum. δ) *Veritas facti absoluti*: ista creatura inter omnes actus possibles se determinabit per talem gratiam ad hunc actum bonum: *scientia in Deo visionis huius facti absolute futuri*.

Praedefinit itaque Deus omnes actus liberos bonos creaturarum praesertim supernaturalis hoc sensu, quod *primo* voluntate antecedente vult hos actus fieri, si creature pro sua libertate non resistant; quod *secundo* ex hac voluntate confert auxilia, sub quibus cognoscit fore, ut creature libere consentiant. Hoc autem non est intelligendum ita, quasi Deus illas gratias, quas praevidet libera culpa hominis effectu frustrandas, et quae ideo vocantur sufficientes in oppositione ad efficaces, non etiam concederet ex antecedente voluntate, ut homo iis bene utatur et iis consentiat. Etiam gratias non futuras in actu secundo efficaces Deus largitur ex voluntate antecedente boni operis, sed cum praevisione resistentiae hominis; atque ideo voluntas illa antecedens non transit in voluntatem subsequentem absolutam boni operis. Completur denique praedefinitio, quod *tertio* praevidens consensum creaturae Deus non solum voluntate conditionata, sed dum conditio ex parte creaturae verificatur, voluntate iam absoluta vult hos actus fieri.

Ex his constat, quam sit diversa praedefinitio actuum bonorum et permisso malorum; quamvis sicut permisso ita etiam praedefinitio liberorum actuum includat respectum ad liberam creaturae determinationem, et certe non sit absolute antecedens scientiam, ad quid creata voluntas sub quavis conditione sese libere esset determinatura.

4° Quae hactenus diximus, valent solum ad excludendam doctrinam de decretis absolute antecedentibus, quibus Deus citra respectum non modo ad praescientiam liberae determinationis nostrae, sed etiam citra respectum ad scientiam conditionatorum omnes actus liberos vel saltem actus bonos creaturarum praedefinire a nonnullis dicebatur. Quid autem, nonne posset cum Suarez (Opusc. de auxil. I. III. c. 17.) concipi decretum, quo Deus primum absolute velit omnes actus supernaturales creaturarum cum omnibus suis adiutantis in individuo; tum vero decretum aliud ratione distin-

ctum, quo destinat gratias congruas, sub quibus praevidebat, omnes illos actus, singulos in suo gradu et cum omnibus adiunctis praedefinitos, a creatis voluntatibus esse libere eliciendos? Hoc autem posito iam omnes actus supernaturales praescirentur in absoluto Dei decreto antecedente. Non desunt theologi (Vasquez, Lessius, Herice et alii), qui censent, cum talibus etiam praedefinitionibus libertatem integrum consistere non posse. Haec tamen responsio non est vera. In illa enim hypothesi infallibilitate quidem antecedente, non vero necessitate antecedente sed libera prorsus electione, omnes illi actus elicerentur sub gratia, cui voluntas resistere posset, non autem restitura esse infallibiliter praenosceretur primum per scientiam conditionatorum, et deinde praevisione ipsius liberi consensus. Unde tales praedefinitiones salva libertate creata possibles esse non negamus; sed eae non complentur decretis absolute antecedentibus, cum scientiam conditionatorum includant. An vero providentia divina reipsa talibus praedefinitionibus liberas creature dirigat, alia est quaestio multis et gravibus implicata difficultatibus. Negant praedefinitiones antecedentes praevisionem liberi consensus sub gratia et per gratiam futuri complures theologi magnae auctoritatis, ut sunt veteres Lovanienses quos citat Lessius (de Praedest. sect. 5. n. 92. ed. 2^{ae}), Tapperus, Kunerus, Stapletonus etc.; Scotistae deinde plurimi (vide Mastrium in 1. disput. 3. q. 3. a. 8. et in 2. disp. 1. q. 3.); pariter Bellarminus de Grat. et lib. arb. 1. IV. cc. 15. 16; Valentia in 1. q. 22. punct. 3; directe et data opera doctrinam Suarezii impugnans Lessius tum in opere de Perfect. divin. edito 1619. l. XI. c. 5; l. XIV. c. 2. tum in altero de Praedestinatione fusissime in editione 2^a anni 1626; Vasquez in 3. P. disp. 74. c. 6; Herice de Praed. disp. 23. c. 9; Martinonus de Deo disp. 19. sect. 6. in appendice; Maeratius disp. 26. sect. 1. n. 8; subtiliori quodam circuitu Wirceburgenses T. II. disp. IV. c. 2. a. 4. praesertim in postremis responsis ad obiectiones.

III. Satis iam ex dictis constare potest, actus liberos universim et maxime actus moraliter malos non praevideri in causa antecedenter determinata; sed terminum praevisionis

esse ipsos liberos actus in se pro aliqua temporis differentia existentes.

Sane facile intelligimus, actum liberum quando reapse est, in se ipso et in sua veritate esse terminum scientiae visionis. Atqui scientia et visio Dei ex ipsa ratione aeternitatis non incipit esse alia in tempore; sed eodem semper modo se habet. Ergo Deus actum futurum, antequam est, in ipsa existentiae veritate cognoscit; secus « bis Deus sentiret quae futura sunt, ut argumentatur s. Augustinus, uno quidem modo secundum futurorum praescientiam, altero vero secundum praesentem scientiam (dum iam actu sunt). » Vide supra th. XXXII.

Ex alio principio hoc idem intelligi potest. Eo ipso quod verum est, creaturam, dum se determinat ad actum, sese determinare; eo inquam ipso semper verum erat, pro tali tempore hanc creaturam ita et non aliter libere esse acturam. Atqui nec divina essentia esset infinita omnis veri causa exemplaris et repraesentatio nec divina cognitione esset actus infinitus, nisi illa omne verum obiectivum repraesentaret intellectui divino, et haec omne verum comprehendenderet. Ergo rursum actus, licet in reali existentia incipiens in tempore, constituit tamen fundamentum aeternae cognoscibilitatis pro scientia infinita.

Secundum hanc rationem declarat s. Thomas 1. q. 14. a. 13; de Verit. q. 2. a. 12, quomodo Deus futura libera infallibiliter cognoscat; quia scilicet ea intuetur non solum, quatenus sunt indeterminata in causis, sed quatenus creatura iam in actu ad unum se determinat. « Contingens duplenter considerari potest. Uno modo in se ipso, secundum quod iam in actu est; et sic non consideratur ut futurum, sed ut praesens; neque ut ad utrumlibet contingens, sed ut determinatum ad unum.... Alio modo potest considerari contingens, ut est in sua causa. Deus autem cognoscit omnia contingentia non solum, prout sunt in suis causis; sed etiam prout unumquodque eorum est actu in se ipso. » Prolixe eandem rationem explicat cont. Gent. I. c. 67. « Contingens a necessario differt, secundum quod unumquodque in sua causa est; contingens enim sic in sua causa est, ut non